

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

14. februar 2019 *

»Præjudiciel forelæggelse – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv – direktiv 2000/78/EF – artikel 2, stk. 2, litra b) – indirekte forskelsbehandling på grund af alder – nyansatte lærere – ansættelsesdato – lønskala og indplacering på løntrin, der finder sted i forbindelse med ansættelsen, som er mindre gunstig end det, der gælder for allerede ansatte lærere«

I sag C-154/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Labour Court (arbejdsret, Irland) ved afgørelse af 23. februar 2018, indgået til Domstolen den 27. februar 2018, i sagen

Tomás Horgan,

Claire Keegan

mod

Minister for Education & Skills,

Minister for Finance,

Minister for Public Expenditure & Reform,

Ireland,

Attorney General,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Arabadjiev (refererende dommer), og dommerne E. Levits, M. Berger, C. Vajda og P.G. Xuereb,

generaladvokat: Y. Bot,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

* Processprog: engelsk.

efter at der er afgivet indlæg af:

- Tomás Horgan og Claire Keegan ved solicitor A.M. Lyne,
- Minister for Education & Skills, Minister for Finance, Minister for Public Expenditure & Reform, Ireland og Attorney General ved M. Browne, L. Williams og A. Joyce, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved J. Tomkin og D. Martin, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, stk. 2, litra b), i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT 2000, L 303, s. 16).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Tomás Horgan og Claire Keegan på den ene side og Minister for Education & Skills (minister for uddannelse og kvalifikationer, Irland), Minister for Finance (finansminister, Irland), Minister for Public Expenditure & Reform (minister for offentlige udgifter og reformer, Irland), Ireland (Irland) og Attorney General (Irland) på den anden side vedrørende lovligheden af en national foranstaltning, som fra den 1. januar 2011 finder anvendelse på nyansatte tjenestemænd, herunder lærere ved nationale skoler, der fastsætter en lønsskala og en indplacering på løntrin i forbindelse med ansættelsen, som er mindre gunstige end dem, der gælder for lærere, der allerede bestrider stillingen.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 1 i direktiv 2000/78 fastsætter:

»Formålet med dette direktiv er, med henblik på at gennemføre princippet om ligebehandling i medlemsstaterne, at fastlægge en generel ramme for bekæmpelsen af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv på grund af religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.«
- 4 Dette direktivs artikel 2 bestemmer:

»1. I dette direktiv betyder princippet om ligebehandling, at ingen må udsættes for nogen form for direkte eller indirekte forskelsbehandling af nogen af de i artikel 1 anførte grunde.

2. I henhold til stk. 1

[...]

b) foreligger der indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer med en bestemt religion eller tro, et bestemt handicap, personer, som tilhører en bestemt aldersgruppe, eller personer med en bestemt seksuel orientering, særlig ufordelagtigt i forhold til andre personer, medmindre

- i) den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt mål, og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige, [...]

[...]«

Irsk ret

- 5 Cirkulære 0040/2011 med overskriften »ny lønskala for nye lærere, der udnævnes i 2011« bestemmer i punkt 1-4 følgende:

»Indledning

1. Ministeren for undervisning og kvalifikationer vil hermed orientere erhvervsuddannelsesudvalg, ledelsesorganer og lærere om de ændrede satser for løn og tillæg for nye lærere, der udnævnes fra den 1. januar 2011.
2. Inden for rammerne af budget 2011 har regeringen anvendt en nedsættelse på 10% af lønnen til nyansatte tjenestemænd (herefter »de nyansatte«), og alle nyansatte i den offentlige begyndelseslønklasse indplaceres på første trin i den relevante lønskala fra den 1. januar 2011.

Anvendelse af nye lønsatser

3. Nedsættelsen på 10% finder anvendelse på grundlønnen, tillæggene og bonussen for overvågning og vikartjeneste.

a) Grundløn

Nedsættelsen på 10% finder anvendelse på grundlønnen på alle løntrin i den indekserede skala over lønforhøjelser. Dags- og timelønsatserne for lærere, uanset om de er vikaransatte, i grundskolen og timelønsatserne for deltidsansatte lærere, uanset om de er vikaransatte, i sekundærskolen er ligeledes blevet nedsat. De ændrede satser er fastsat i et bilag til nærværende cirkulære [...]

b) Tillæg

Nedsættelsen på 10% finder ligeledes anvendelse på alle tillæg, bortset fra tillæg i forbindelse med en forfremmelse, dvs. tillæg for specialopgaver samt for stedfortrædende direktører, vicedirektører og direktører for uddannelsesinstitutioner.

Nyudnævnte lærere

4. De nye lønsatser finder anvendelse på alle nyudnævnte lærere, der er blevet udnævnt den 1. januar 2011 eller senere.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 6 I løbet af 2011 erhvervede Tomás Horgan og Claire Keegan de diplomer, som gav dem adgang til at udøve lærerhvervet. Fra efteråret i dette år udøvede de dette hverv på en offentlig irsk grundskole.
- 7 De nye lønskalaer for nyansatte lærere, der er angivet i cirkulære 0040/2011, foretager fra den 1. januar 2011 en lønnedsættelse på 10% på hvert løntrin i skalaen i forhold til lønnen for tjenestemænd, som var blevet ansat inden denne dato.

- 8 Ydermere blev alle nyansatte lærere i medfør af dette cirkulære indplaceret på første løntrin på den gældende lønskala i modsætning til tidligere praksis, der bestod i at indplacere de nye lærere på anden eller tredje løntrin på denne skala.
- 9 Det forfulgte formål med disse foranstaltninger var at imødekomme behovet for at opnå en strukturel reduktion af omkostningerne til den offentlige tjeneste på mellemlang sigt i en tid, der var kendetegnet af betydelige budgetstramninger, og for at rette op på et tilsvarende betydeligt underskud på de offentlige finanser.
- 10 Tomás Horgan og Claire Keegan indbragte de nævnte foranstaltninger for Equality Tribunal (domstol i sager om ligebehandling, Irland), idet de gjorde gældende, at der forelå ulige behandling på grund af alder. Da Tomás Horgan og Claire Keegan ikke fik medhold ved denne retsinstans, iværksatte de appel til prøvelse af denne afgørelse ved den forelæggende ret.
- 11 Den forelæggende ret har præciseret, at de i hovedsagen omhandlede foranstaltninger har haft til følge, at to kategorier af ansatte, der udfører arbejde af samme værdi, aflønnes forskelligt, og at der er en markant aldersforskel mellem disse to kategorier.
- 12 Ca. 70% af de lærere, der tiltrådte tjenesten i løbet af 2011, var højst 25 år gamle. På tidspunktet for deres ansættelse er de lærere, som tiltrådte i løbet af dette år, herunder Tomás Horgan og Claire Keegan, generelt yngre end de lærere, der blev ansat før 2011, og disse sidstnævnte anses for at være den bedst aflønnede persongruppe.
- 13 Den forelæggende ret har imidlertid bemærket, at den faktor, der afgør, hvilken lønskala der finder anvendelse på lærerne, er året for deres tiltrædelse, og at alle lærere, der blev ansat efter den 1. januar 2011, er omfattet af den mindre gunstige lønskala, uafhængigt af lærerens alder på ansættelsesdatoen. Omvendt blev alle lærere, der blev ansat før dette år, indplaceret på den gamle lønskala og forbliver på denne skala uafhængigt af vedkommendes alder på ansættelsesdatoen. Ansættelsesdatoen er således umiddelbart et neutralt kriterium for så vidt angår alder.
- 14 Den forelæggende ret har ligeledes konstateret, at parterne i hovedsagen ikke har bestridt, at aldersprofilen for lærere, der er ansat efter den 1. januar 2011, er forskellig fra aldersprofilen for lærere, der er ansat inden denne dato, uanset hvilket ansættelsesår det drejer sig om. Den forelæggende ret har derfor rejst tvivl om, hvorvidt der foreligger en indirekte forskelsbehandling på grund af alder, således som Tomás Horgan og Claire Keegan har anført.
- 15 Hvad angår begrundelsen for en eventuel indirekte forskelsbehandling har den forelæggende ret bemærket, at to begrundelser er blevet gjort gældende, nemlig dels Irlands behov for at reagere på en økonomisk krise, dels pligten til at efterkomme en kollektiv overenskomst, som forbyder enhver yderligere lønnedsættelse for tjenestemænd ansat inden 2011.
- 16 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at disse årsager hver for sig ikke er gyldige begrundelser, men at de samlet set ville kunne være gyldige.
- 17 Af disse grunde har Labour Court (arbejdsret, Irland) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Udgør det indirekte forskelsbehandling som følge af alder som omhandlet i artikel 2, litra b), i direktiv 2000/78/EF [...], når en medlemsstat i sin egenskab af arbejdsgiver fastsætter lavere løntrin for nyansatte i professionen som national lærer, mens lønnen for allerede ansatte lærere forbliver uændret, når:
 - a) de reviderede lønskalaer og de eksisterende lønskalaer gælder for alle lærere i de respektive kategorier uafhængigt af de pågældendes alder

- b) der på det tidspunkt, hvor ansættelsen og indplaceringen på løntrin fandt sted, ikke var nogen forskel mellem aldersprofilen for de personer, der tilhører den højest betalte gruppe, og aldersprofilen for de personer, der tilhører den lavest betalte gruppe
 - c) introduktionen af de reviderede lønskalaer har resulteret i en væsentlig lønforskel mellem de to grupper af lærere, der er beskæftiget med arbejde, der tillægges samme værdi
 - d) gennemsnitsalderen for de personer, der er omfattet af de reducerede lønskalaer, er lavere end gennemsnitsalderen for de personer, der er omfattet af de oprindelige lønskalaer
 - e) statslige statistikker for det tidspunkt, hvor de lavere lønskalaer blev indført, viser, at 70% af de lærere, der blev udnævnt, var 25 år eller yngre, og at det er en typisk aldersprofil for nyansatte nationale lærere i et givet år, og
 - f) nationale lærere, der blev ansat i professionen i 2011 og derefter, finansielt er stillet klart ufordelagtigt i sammenligning med deres lærerkolleger, der er ansat før 2011?
- 2) Såfremt [det første spørgsmål] besvares bekræftende, kan indførelsen af de lavere lønskalaer da objektivt begrundes i behovet for at opnå mellem- til langfristede strukturelle omkostningsreduktioner inden for offentlige ydelser som følge af betydelige budgetmæssige begrænsninger for staten og/eller i vigtigheden af at bevare gode forhold mellem arbejdsgivere og daværende arbejdstagere i form af statsansatte og andre offentligt ansatte?
- 3) Ville [det andet spørgsmål] skulle besvares anderledes, såfremt staten kunne have opnået en tilsvarende besparelse ved at nedsætte lønnen for alle lærere med et betydeligt lavere beløb end den nedsættelse, der udelukkende fandt anvendelse over for nyansatte lærere?
- 4) Ville [det andet og det tredje spørgsmål] skulle besvares anderledes, såfremt beslutningen om ikke at foretage reduktioner i lønskalaerne for de lærere, der allerede var i ansættelse, blev truffet af hensyn til en kollektiv overenskomst mellem regeringen som arbejdsgiver og fagforeninger, der repræsenterer offentligt ansatte, hvori regeringen havde forpligtet sig til at undlade at foretage yderligere lønnedsættelser for daværende offentligt ansatte, der allerede havde været udsat for lønnedsættelser, og [af hensyn til] de konsekvenser, det kunne få for forholdet mellem arbejdstagere og arbejdsgivere, hvis overenskomsten ikke blev overholdt, under henvisning til det forhold, at den nye lønskala, der blev indført i 2011, ikke var omfattet af en sådan kollektiv overenskomst?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

- 18 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, stk. 2, litra b), i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at en foranstaltning som den i hovedsagen omhandlede, som fra en bestemt dato fastsætter, at der i forbindelse med ansættelsen af nye lærere skal anvendes en lønskala og en indplacering på løntrin, der er mindre gunstige end dem, der i henhold til de regler, der var gældende før denne foranstaltning, fandt anvendelse på lærere, der blev ansat før denne dato, udgør en indirekte forskelsbehandling på grund af alder som omhandlet i denne bestemmelse.
- 19 Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af artikel 2, stk. 1, i direktiv 2000/78, sammenholdt med dette direktivs artikel 1, at ligebehandlingsprincippet i dette direktiv stiller krav om, at ingen må udsættes for nogen form for direkte eller indirekte forskelsbehandling bl.a. på grund af alder. Det fremgår endvidere af nævnte direktivs artikel 2, stk. 2, litra b), at der i henhold til dette direktiv foreligger indirekte forskelsbehandling på grund af alder, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse,

betingelse eller praksis vil stille personer, som tilhører en bestemt aldersgruppe, særlig ufordelagtigt i forhold til andre personer, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt mål, og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige.

- 20 For at afgøre, om Tomás Horgan og Claire Keegan kan påberåbe sig det princip, der er anført i den foregående præmis, skal det derfor efterprøves, om de lærere, der blev ansat efter den 1. januar 2011, og de lærere, der blev ansat før denne dato, blev behandlet forskelligt på grund af den alder, de havde på tidspunktet for deres ansættelse.
- 21 Det fremgår i denne henseende af de sagsakter, som Domstolen råder over, at Irland valgte at ændre lønbetingelserne for de nyansatte tjenestemænd, herunder lærerne, fra den 1. januar 2011, ved at gennemføre en lønudsættelse på 10% og en indplacering på første løntrin i lønskalaen i stedet for en indplacering på andet eller tredje løntrin.
- 22 Disse nye betingelser finder ganske rigtigt anvendelse på Tomás Horgans og Claire Keegans situation samt på de andre lærere, der er blevet ansat efter denne dato, og det er ubestridt, at disse udfører et arbejde, der svarer til det arbejde, de lærere, der blev ansat før nævnte dato, udfører.
- 23 Derimod er de lærere, der er blevet ansat før den 1. januar 2011, nødvendigvis blevet indplaceret på deres løntrin i henhold til de tidligere betingelser, der var gældende på datoen for deres ansættelse, hvilket ligger til grund for størrelsen af deres løn.
- 24 Heraf følger, at denne ulige behandling er en følge af ansættelsesdatoen for de respektive lærere, eftersom det er på baggrund af denne dato, at de tidligere eller de nye regler angående lønskala og indplacering på løntrin finder anvendelse.
- 25 Det eneste relevante kriterium med henblik på anvendelsen af de nye regler angående lønklasse og indplacering på løntrin er derfor, om personen kan betegnes som »nyansat tjenestemand fra den 1. januar 2011«, hvilket er uafhængigt af tjenstemandens alder på tidspunktet for sin ansættelse. Dette kriterium, hvorefter anvendelsen af de nye regler alene afhænger af ansættelsesdatoen, tager dermed i kraft af sin objektivitet og neutralitet ikke hensyn til de ansattes alder (jf. i denne retning dom af 22.12.2008, Centeno Mediavilla m.fl. mod Kommissionen, C-443/07 P, EU:C:2008:767, præmis 81 og 83).
- 26 Den forelæggende ret har desuden præciseret, at selv om Tomás Horgan og Claire Keegan og de andre lærere, der blev ansat efter den 1. januar 2011, på tidspunktet for deres ansættelse for størstedelens vedkommende var yngre end de lærere, der var blevet ansat før denne dato, for så vidt som ca. 70% af disse lærere højst var 25 år gamle, er det ligeledes ubestridt, at uanset hvilket ansættelsesår der henvises til, var både de lærere, der blev ansat efter den 1. januar 2011, og dem, der var blevet ansat før denne dato, i gennemsnit højst 25 år gamle.
- 27 Det følger af det ovenstående, at de nye lønbetingelser, som Irland har indført, ikke er begrundet i et kriterium, der er uadskilleligt eller indirekte forbundet med lærernes alder, hvorfor det ikke kan antages, at de nye regler indfører en ulige behandling på grund af alder (jf. i denne retning dom af 7.6.2012, Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt Gesellschaft, C-132/11, EU:C:2012:329, præmis 29 og 30).
- 28 Henset til disse betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 2, stk. 2, litra b), i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at en foranstaltning som den i hovedsagen omhandlede, som fra en bestemt dato fastsætter, at der i forbindelse med ansættelsen af nye lærere skal anvendes en lønskala og en indplacering på løntrin, der er mindre gunstige end dem, der i henhold til de regler, der var gældende før denne foranstaltning, fandt anvendelse på lærere, der blev ansat før denne dato, ikke udgør en indirekte forskelsbehandling på grund af alder som omhandlet i denne bestemmelse.

Om det andet til det fjerde spørgsmål

- 29 Henset til besvarelsen af det første spørgsmål er det uforment at besvare det andet til det fjerde spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 30 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Artikel 2, stk. 2, litra b), i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv skal fortolkes således, at en foranstaltning som den i hovedsagen omhandlede, som fra en bestemt dato fastsætter, at der i forbindelse med ansættelsen af nye lærere skal anvendes en lønskala og en indplacering på løntrin, der er mindre gunstige end dem, der i henhold til de regler, der var gældende før denne foranstaltning, fandt anvendelse på lærere, der blev ansat før denne dato, ikke udgør en indirekte forskelsbehandling på grund af alder som omhandlet i denne bestemmelse.

Underskrifter